

KÖNYVTÁRI FIGYELŐ

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE

Kiadja
az Országos Széchényi Könyvtár
Módszertani Osztálya

4. évf.

1958. 8. sz.

A SZOVJET BIBLIOGRÁFIA NÉHÁNY ELMÉLETI KÉRDÉSE

A közelmúltban megnövekedett a szovjet bibliográfusok érdeklődése a bibliográfia elméleti kérdései iránt. Kifejezésre jutott ez az érdeklődés a "Szovetszkaja Bibliografija" hasábjain V. N. Denisz'ev "Obscsaja bibliografija" /Általános bibliográfia/ c. könyvének vitája alkalmával. A ... vita a bibliográfia elmélete vitás kérdéseinek megtárgyalásává fejlődött ki.^{1/} Az 1956-1957. évek során P. N. Berkov professzor is számos olyan cikket írt, amelyek a bibliográfia elméleti kérdéseivel és történetével foglalkoztak. ...

Miféle véleménykülönbségek merültek fel a vita során? Nézzük a fontosabbakat.

Fejlődik-e a Szovjetunióban a bibliográfia elmélete?

E kérdésben különbözőek a nézetek. P. N. Berkov professzor szerint e téren pangás figyelhető meg.

^{1/} "Szovetszkaja Bibliografija" 41.sz. 33-44., 42.sz. 37-49., 43.sz. 33-36., 44.sz. 40-49., 47.sz. 105-109., 49.sz. 94-96.lap.

Ezt írja: "... általában, sajnos, mindmáig azon az elméleti színvonalon állunk a bibliográfia terén, mint ahol 10-15 évvel ezelőtt, sőt még annál is régebben."^{2/} P. N. Berkov cikkét elemezve M. K. Derunova elég meggyőzően rámutatott arra, hogy a "Nagy Szovjet Enciklopédia" első és második kiadásában adott definíciók összehasonlítása alapján nem szabad ilyen következtetéseket levonni. P. N. Berkov professzor következtetését sem a tények, sem a gyakorlat nem támasztja alá, mivel nem felel meg a tényállásnak.

A háboru utáni években szüntelenül nőtt az érdeklődés a szovjet bibliográfia elméleti kérdései iránt. Egyre gyakrabban jelennek meg - bár még mindig nem elég gyakran - a könyvtárosképző főiskolák és a nagykönyvtárak kiadványai és kiadványsorozatai. E kiadványokban tanulmányok jelennek meg a bibliográfia elméletének, módszertanának és történetének kérdéseiről. A könyvtárosképző főiskolák tanszékei kidolgozzák és kiadják a bibliográfiai tantárgyak tantervét, előadásokat levelező hallgatók részére, jegyzeteket stb. E kiadványok néha ugyan távolról sem tökéletesek, de már általánosítják a bibliografálási gyakorlat tapasztalatait és elméleti megfontolásokat tartalmaznak.

Az első rendszerezési kísérlet, amely a szovjet bibliográfia elméletének fogalmát, feladatait és elveit, formáit és módszereit tárgyalja: V. N. Denisz'ev könyve, az "Obsesaja bibliografija" /Általános bibliográfia. 1.kiad.: 1941, 2.kiad.: 1947, 3.kiad.: 1954./ Ez a munka pozitív jelentősége. A könyv a könyvtárosképző technikumok tankönyvéül készült. Néhány bibliográfus ezen az alapon akarta csökkenteni és elhallgatni V. N. Denisz'ev könyvének szerepét, tekintet nélkül arra a szerepre, amit a könyvtárosok képzése és a bibliográfia elmélet kidolgozása terén játszott.

^{2/} Berkov, P. N.: "Obsesie bibliografii ruszszkih knjig grazsdanszknoj pecsati 1708-1955" M. V. Szokurovoj i nekotorie voproszu iz oblaszti teorii i isztorii bibliografii. V kn.: Szokurova, M. V.: Obsesie bibliografii ruszszkih knjig grazsdanszknoj pecsati 1708-1955. /M. V. Szokurova "A polgári sajtó orosz könyveinek általános bibliográfiái, 1708-1955" című könyve és néhány kérdés a bibliográfia elméletének és történetének köréből. Megj.: "A polgári sajtó orosz könyveinek általános bibliográfiái, 1708-1955" című könyvben. / 2.izd. Leningrad, 1956. 5-6.lap.

A háboru utáni években megszaporodtak a bibliográfiai tárgyú kandidátusi értekezések. Néhány közülük kétségek nélkül hozzájárult a bibliográfia elméletének és történetének az egyes kérdések terén való kidolgozásához.

1957-ben jelent meg az "Obscsaja bibliografija" /Általános bibliográfia/ c. tankönyv /A. D. Éjhengol'c professzor szerkesztésében/, amelyet a moszkvai és leningrádi könyvtárosképző főiskolák bibliográfiai tanszékei dolgoztak ki.

Hogy helyesen értékelhessük a szovjet bibliográfia elmélete terén elért eredményeket, két fejlődési korszakot kell megkülönböztetnünk: az előkészítő korszakot, amikor az érdeklődés középpontjában a részletkérdések, egyes módszertani vonatkozások állottak és a szovjet bibliográfiai elmélet kialakításának korszakát.

E két korszak gondolatát M. K. Derunova cikke veti fel és alapozza meg meggyőzően. A háboru előtti években az érdeklődés homlokterében módszertani kérdések állottak, ami akkor megfelelt a könyvtárügy fejlődési követelményeinek. A bibliográfiai kiadványok száma évről-évre nőtt, de módszertani színvonaluk nem túl magas. Ezért állottak a módszertani kérdések az előtérben. Helytelen volna ebben az elméleti problémák kidolgozásának akadályát látnunk. Ellenkezőleg, a bibliográfia módszertani kérdéseinek tisztázása "előkészítő lépés a bonyolultabb elméleti kérdések megoldásához." Ez a jelenség teljes mértékben törvényszerű, hiszen a módszer és az elmélet szoros és szerves kapcsolatban állanak egymással. Az 1930-as évek elején a szovjet bibliográfia még nem gyűjtött elegendő tapasztalatot és anyagot az elméleti jellegű általánosításokhoz. A szovjet bibliográfia módszereit még nem dolgozták ki, "kerülőt" kellett tennünk és foglalkoznunk kellett módszertani problémákkal.^{3/}

Még ma sem beszélhetünk a szovjet bibliográfia kialakult elméletéről. Az igazság az, hogy még nem érett meg, gyermekbetegséggel vannak, ellentmondásokban és hiányokban szenved, de már van. Fejlődésének útja a szovjet bibliográfusok tapasztalatainak és az összegyűjtött tényeknek általánosítása. A bibliográfia legfontosabb elméleti kérdéseinek kidol-

3/ Derunova, M. K.: Trudü po bibliografii ruszskoj bibliografii. /Művek az orosz bibliográfia bibliográfiájáról./ Recenzió. = Szovetszkaja Bibliografija. 47.sz. 1957. 105-106.lap.

gozása nyilvánvalóan elmaradt a kommunizmus építésének követelményeitől, nem tart lépést a bibliográfia gyakorlatával. Ebben a kérdésben egyetértünk P. N. Berkov professzorral. A bibliográfiai elmélet lemaradásában nagy szerepet játszik az a körülmény, hogy a szovjet bibliográfusok közismert csoportja nyíltan vagy leplezve tagadja bibliográfiai elmélet létezését.

Beszélhetünk-e bibliográfia elméletéről?

Itt érkezünk a másik fontos kérdéshez, ami vitát keltett a szovjet bibliográfusok között: van-e egyáltalán elmélete a bibliográfiának?

V. N. Denisz'ev a bibliográfiát csak mint gyakorlati tevékenységet definiálja. A bibliográfia elméletéről semmit sem mond. Sőt, szerinte a 'bibliográfia' szót csak kétféle értelemben lehet használni: " a/ 'bibliográfiai munka' értelemben, ebben az esetben a tudományos felvilágosító ill. agitációs-propaganda tevékenység egy ágát értjük rajta, és b/ 'cím-anyag' értelemben, ilyenkor irodalomjegyzékre, ajánló bibliográfiára, bibliográfiai szemlére stb. gondolunk".^{4/}

Viszont már az 1930-as években, N. V. Zdobnov és L. N. Tropovszkij, kiváló szovjet bibliográfusok más értelemben is használják a 'bibliográfia' szót. /Az is igaz, hogy megállapításaikban ellentmondások vannak, de ezekre itt nem térünk ki./

N. V. Zdobnov ezt írta: "Ideje, hogy megértsük: nem lehet racionális bibliográfiai munkát végezni elméleti alap nélkül. Az elméleti alap híján a bibliográfus nem lehet az, aminek lennie kellene, kézműipari fokon végzi munkáját és így nem érvényesülhet a bibliográfia igazi jelentősége." "A bibliográfia, írja, ... lehet elméleti is és gyakorlati is. Az elméleti bibliográfia kidolgozza a bibliográfiai módszereket, rendszerezi és általánosítja a bibliográfiai gyakorlatból merített megfigyeléseket. A gyakorlati bibliográfia felkutatja és rendszerezi a nyomdatermékeket. ..." ^{5/}

^{4/} Denisz'ev, V. N.: Obscsaja bibliografija. /Általános bibliográfia./ Moszkva, 1954. 5.lap.

^{5/} Zdobnov, N. V.: Osznovü kraevoj bibliografii. /A helyismereti bibliográfia alapjai./ 2.izd. Moszkva-Leningrad, 1931. 8-9.lap.

.....

Ezt a szerintünk is helyes szempontot közelítik meg az "Obscsaja bibliografija" /Általános bibliográfia/ c. tankönyv szerzői, amikor ezt írják: "... a bibliográfiai munka módszereinek és eljárásainak tudományos kidolgozása elengedhetetlen. Ehhez ismerni kell, miként folyt a bibliográfiai munka a multban, továbbá általánosítani kell a szovjet és külföldi bibliográfiai gyakorlat tapasztalatait. Ahhoz, hogy gyümölcsözően lehessen fejleszteni és elmélyíteni a bibliográfiai munkát, meg kell értenünk a bibliográfia társadalmi szerepét, tisztáznunk kell helyét a tudomány, az irodalom, a sajtó, a művészet és a népművelés fejlődésében. Más szóval tanulmányoznunk kell a bibliográfia elméletének, történetének és műszertanának kérdéseit."^{6/}

Minthogy nálunk még nem jelentek meg alapvető művek az általános bibliográfiáról, megközelítő képet arról a problémaköréről, amelyet a szovjet bibliográfiai elmélet felölel, az "Obscsaja bibliografija" /Általános bibliográfia/ c. tankönyv nyújt. Ime, az egyes fejezetcímek: "A szovjet bibliográfia feladatai és elvei", "A szovjet bibliográfia módszerei és fajtái", "Az orosz bibliográfia fejlődése a forradalomig", "A szovjet bibliográfia fejlődése és jelen állapota", "A bibliográfiai munka szervezése a könyvtárban", "A bibliográfiai tájékoztatás segédeszközei", "Ajánló bibliográfiák összeállítása", "Reference-munka a könyvtárban", "Tájékoztató és figyelőszolgálat a könyvtárban".

S bár a tankönyv nem tükrözheti pontosan a bibliográfiai elmélet teljes problémakörét, a fejezetek felsorolása mégis válaszol arra a kérdésre, hogy mi is a bibliográfiának mint tudománynak a tárgya. Egyuttal azt is meg kell jegyeznünk, hogy fejlődésének jelen szakaszában a szovjet bibliográfia elmélete magába olvasztotta a bibliográfia-történet és a bibliográfiai műszertan kérdéseit is.

.....

A közelmultban a nemtörődömség az elmélet terén arra vezetett, hogy a bibliográfiai tárgy kandidátusi disszertációk és egyéb tudományos munkák nem szolgálták a bibliográfiai tudomány fejlesztését és elszakadtak

^{6/} Obscsaja bibliografija. Ucssebnik dlja bibliotecsnuh insztitutov. /Általános bibliográfia. Tankönyv a könyvtárosképző főiskolák részére./ Moszkva, 1957. 6-7.lap.

a gyakorlat követelményeitől. Ma már vannak eredményeink a bibliográfiai gondolat fejlesztése terén. Azt persze nem szabad hinnünk, hogy az elmélet és a gyakorlat közötti szakadékot áthidaltuk. Ahelyett, hogy megtámadnók azokat, akik fejleszteni és tökéletesíteni akarják a bibliográfia elméletét, segítséget, helyes irányítást kellene nekik adnunk munkájukhoz és fel kellene számolnunk a bibliográfia elmaradását a kommunizmus építésének szükségleteitől.

Tehát: kell bibliográfiai elméletnek lennie, hogy irányíthassa a bibliográfiai gyakorlatot. Ilyen elmélet már van és fejlődik, de még a kialakulás stádiumában van. Éppen ezért állandó figyelemre és szakadatlan tökéletesítésre van szüksége. A bibliográfiai elmélet tárgya nem a nyomdatermék, hanem a róla szóló tájékoztatás és az irodalom népszerűsítése az olvasók között. Támogatnunk kell ezen a területen fiatal bibliográfusaink véleményét, amely a kérdés helyes megoldása felé vezet, hona ezek a nézetek nem mindig következetesek, és nem válaszolnak számos fontos kérdésre sem. Kiváltképp a bibliográfiai elmélet tárgyának kérdésére adott válaszaik túl általánosak. V. T. Vütjzskov cikkében igen helyes az a gondolat, hogy a bibliográfia módszereit nem szabad összetévesztenünk a tudományos kutatás módszereivel. Nem vitás, a bibliográfiai elméletnek megvannak a maga sajátos kutatási módszerei. Sajnos ezt a helyes gondolatot a gyakorlatban megnyugtatóan még nem dolgozták ki.

Sokat kell még tennünk annak érdekében, hogy a bibliográfusok gyakorlati tevékenysége és a bibliográfia-használók igényei alapján ki lehessen dolgoznunk a bibliográfiai elmélet legfontosabb kérdéseit: meghatározzuk a bibliográfiai munka célját, feltárjuk az egyes funkciók és bibliográfia fajták közötti kapcsolatokat és megvilágítsuk és megfogalmazzuk azokat az elveket és módszereket, amelyek az eredményes munkát és célszerűséget biztosítják. Vagyis arra kell törekednünk, hogy a bibliográfia elmélete megvilágítsa a bibliográfiai munka további útját és perspektíváit.

A bibliográfia fajtái

Különleges kérdés, amit a bibliográfiai elméletnek ki kell dolgoznia, a bibliográfiai műfajok kérdése. Ez esetben bibliográfián magát a bibliográfiai munkát és annak eredményeit, a bibliográfiai kiadványokat értjük.

A vita során számos nézet merült fel. Mint ismeretes V. N. Denisz'ev könyvében négyféle bibliográfiát különböztet meg: lajstromozó, tájékoztató, ajánló és kritikai bibliográfiát. Az "Obscsaja bibliografija" /Általános bibliográfia/ c. tankönyv hármát sorol fel: lajstromozó, ajánló és kritikai bibliográfiát. Hasonló felosztást javasolnak cikkükben Ju. P. Antipina, M. A. Briszkanan és N. Sz. Lebedev /"Szovetszkaja Bibliografija" 42.sz. 1956. 45.lap./

A. V. Klenov, V. A. Nikolaev, O. P. Korsunov és I. I. Resetinszkij a "Szovetszkaja Bibliografija"-ben megjelent cikkeikben tagadják a kritikai bibliográfiának mint külön műfajnak létét. A. V. Klenov és I. I. Resetinszkij csak két alapvető műfaj megkülönböztetését javasolják: a lajstromozó és az ajánló műfajt. V. A. Nikolaev és O. P. Korsunov is hasonló nézeten vannak, de megengedik a lajstromozó műfaj további alosztását "nemzeti bibliográfiára, amely az olvasókat az országban megjelent valamennyi kiadványról tájékoztatja; szakbibliográfiára, amely felüli a tudományág irodalmát; könyvkereskedelmi bibliográfiára stb."

Nem vitás, hogy leghelyesebb a bibliográfiai műfajok osztályozásához rendeltetésüket venni kiinduló pontul. Ebből eredőleg véleményünk szerint meg kell különböztetni a lajstromozó, a szak- és az ajánló bibliográfiát. A határ elmosódása a lajstromozó és a szakbibliográfia, valamint a szak- és az ajánló bibliográfia között /mert van ilyen szempont is/, megzavarja az egyes műfajok sajátos funkciót és olyan feladatokat hárít rájuk, amelyek számukra idegenek.

Minden bibliográfiai műfajnak az a feladata, hogy az olvasókat a sajtótermékekről tájékoztassa, s azok propagandaeszköze legyen. De minden műfajnak megvan a maga saját külön feladata: meghatározott olvasóréteget tájékoztat.

A lajstromozó bibliográfia alapja a Szovjetunióban a nemzeti /állami/ bibliográfia. Ezt a sajátságot V. N. Denisz'ev helyesen állapítja meg könyvében. A nemzeti bibliográfia a kötelempéldányok alapján tartja nyilván a nyomdatermékeket. A lajstromozó bibliográfia mindenféle olvasó számára készül, de felhasználásuk rendszeren csak közvetve, a könyvtárakon és tudományos intézményeken keresztül történik, amelyek a nemzeti bibliográfiának legfőbb használói. Egyetérthetünk az "Obscsaja bibliografija" tankönyv szerzőivel abban, hogy "a lajstromozó bibliográfia széleskörű felhasználása nélkül lehetetlen a színvonalas bibliográfiai tájékoz-

tató és felvilágosító munka, bármilyen típusu könyvtárról legyen is szó. Éppen ezért a lajstromozó bibliográfia fejlődése alapfeltétele a többi bibliográfiai műfaj fejlődésének." /24.lap/

A szakbibliográfia meghatározott olvasóréteg igényeit szolgálja: tudósokat, egyetemi és főiskolai tanárokat, termelési szakembereket stb. A bibliográfusok néha a "tudományos munka bibliográfiai támogatásának", "tudományos kiegészítő bibliográfiának" nevezik ezt a műfajt és hangsúlyozzák ezzel tudományos segédfunkcióját. Az utóbbi időben került forgalomba a "tudományos tájékoztató bibliográfia" kifejezés, amely nézetünk szerint az előbbieknél szerencsésebben fejezi ki ennek a műfajnak a lényegét. Így tehát a szakbibliográfia céljainál és olvasói rendeltetésénél fogva különbözik a lajstromozó műfajtól. Megvannak a maga külön feladatai, meghatározott olvasóközönsége és sajátos rendező módszerei. /Példaként, mutassunk rá a Tudományos és Műszaki Tájékoztatás Intézet referáló folyóirataira, amelyek a szakemberek nélkülözhetetlen segédeszközei./ A szakbibliográfia lehet teljes vagy válogató jellegű aszerint, hogy milyen olvasói igényeket elégít ki. Az, hogy a nyomdatermékek feldolgozása milyen módon történik, attól függ, hogy mi a szóbanforgó műfaj olvasói rendeltetése.

Az a körülmény, hogy a szakbibliográfiát a legutóbbi időkig nem tekintették külön műfajnak, hátrányosnak mutatkozott sajátosságainak feltárása, elveinek és módszereinek kidolgozása terén. Elég, ha átlapozzuk az "Obscsaja bibliografija" c. tankönyvet, hogy meggyőződjünk arról, milyen kevés figyelmet szentel ennek a műfajnak, s hogy ez semmiféleképpen nincs arányban a szereppel, amelyet a szakbibliográfia a tudomány fejlesztésében játszik.

Az ajánló bibliográfia feladata a nyomdatermékek népszerűsítése. Széles olvasórétegek szolgálatára készült, s az olvasás irányításának fő eszköze. Az ajánló bibliográfia egyaránt támaszkodik a lajstromozó és a szakbibliográfiára. Véleménykülönbség az ajánló bibliográfiák terén nincsen, s így jellemzésénél megelégedhetünk a fenti megállapításokkal.

Bonyolultabb az ún. kritikai bibliográfia kérdése. Mint bibliográfiai műfajnak nincsen meghatározott olvasói rendeltetése. Az "Obscsaja bibliografija" tankönyvnek a bibliográfiai műfajokról és módszerekről szóló fejezeteiből megtudjuk, hogy a kritikai bibliográfia "az olvasó-

hoz szól ..., de egyben a szerzőhöz és a kiadóhoz is". /29.lap/ Ugyanitt megtudjuk azt is, hogy "a kritikai bibliográfia alapvető rendeltetése az, hogy elemezze és részletesen feltárja a "leginkább periodikus jellegű" nyomdatermék alapeszméjét, jelentőségét, érdemeit és hiányosságait, összehangzását vagy szembenállását a politikai, tudományos és művészeti követelményekkel. A kritikai bibliográfia elsősorban a nyomdatermékek alkotó vizsgálatának eredménye." /28.lap/ De vajon nem a tudományos és irodalmi kritika feladatairól van itt szó? Dehát akkor miért nevezzük ezt "kritikai bibliográfiának"? Ugyanez a kérdés merül fel a "Kritikai bibliográfia" c. fejezet olvasásakor. Itt arról van igen helyesen szó, miként kell felhasználni a kritikákat a bibliográfiai és könyvtári munkában. Csak az érthetetlen, miért kell a kritikát kritikai bibliográfiának nevezni.

"Az újonnan megjelent irodalom kritikai válogatásának és értékelésének felelősségteljes feladata a könyvbírálatok alapján történik, - olvassuk a tankönyvben -. A bírálatírás /recenzeálás/, vagyis a kiadvány tartalmának, elemzésének, értékelésének feltáró módszere, sajátja a kritikai bibliográfiának. A kritikai bibliográfia két formában jelentkezik: az újság vagy folyóirat kritikai rovata ill. a kritikai-bibliográfiai folyóirat alakjában. Kritikai-bibliográfiai munka szervezése a szerkesztőségek és folyóiratkiadó intézmények feladata." /301.lap/

Mindenki, aki csak egy kicsit is ismerős a mai folyóiratokkal, tudja, hogy kritikai rovataikban kétféle anyagot közölnek: elsősorban cikkeket, szemléket, bírálatokat, másodsorban irodalomjegyzékeket /annotálva vagy anélkül/, jegyzeteket könyvekről, egyes annotációkat, stb. Az anyag első része tudományos ill. irodalmi kritika. A második rész célja, hogy operatív tájékoztatást adjon az irodalomról anélkül, hogy a részletes, érdelemi kritikát nyújtaná. Van alap arra, hogy ezeket a kritikai bibliográfiák közé soroljuk? Természetesen nincsen, mert csak alfajai egyrészt a szak-, másrészt az ajánló bibliográfiának. Azt is meg kell jegyeznünk, hogy egyetlen párthatározatban - amelyekre olyannyira szívesen hivatkoznak a "kritikai bibliográfia" hívei - sem esik szó kritikai bibliográfiáról, hanem csak kritikáról és bibliográfiáról, ami élesen elhatárolja a két funkciót.

Ju. P. Antipina, M. A. Brizskman és N. Sz. Lebedev cikkükben azt állítják, hogy könyvbírálat és annotáció között nincsen lényegi különbség és ezt a következtetést a "kritikai bibliográfia" hasznára fordítják. Per-

sze nehéz nem észrevenni a különbséget. A legkönnyebb példákon bemutatni. Vegyük például Lenin jól ismert bírálatát N. A. Rubakin "Könyvek között" c. jegyzékéről. A kiváló szovjet bibliográfus munkájának elemzésével párhuzamosan Lenin kifejti a bibliográfia pártosságának elvét. Így aztán ez a bírálat nemcsak egy bizonyos könyv értékelése, hanem a bibliográfia elméletének továbbfejlesztése is. A bírálat a könyv, vagy más mű tudományos elemzése, amely gyakran önálló értékű tanulmány is. Lehet ilyen igénye az annotációnak, legyen az bár minden tekintetben a legkiválóbb, legmintaszerűbb? Az annotáció feladata szerényebb: feltárja a könyv tartalmát, rámutat tudományos vagy művészi jelentőségére, szükség esetén értékel és feltünteti a pozitív és negatív oldalakat, mindezt azonban a mű részletesebb elemzése nélkül.

Véleményünk szerint V. A. Nikolaev, és O. P. Korsunov cikkükben /"Szovetszkaja Bibliografija" 41.sz. 1955. 36-37.lap./ meggyőzően bizonyították, hogy a kritikát nem lehet "kritikai bibliográfiának" nevezni. A V. Klenov egyetért V. A. Nikolaev és O. P. Korsunov cikkének megállapításaival és számos lényeges érintő észrevételt tesz Ju. P. Antipina, M. A. Briszkmán és N. Sz. Lebedev cikkével/Szovetszkaja Bibliografija. 44.sz. 1956. 45-49.lap./ kapcsolatban. Konkrét példákon mutatják be, hogy a műveknek nincsen világos és pontos fogalmuk a "kritikai bibliográfia" fogalmáról. A fentiek után arra a következtetésre jutunk, hogy "kritikai bibliográfia" mint műfaj nem létezik. De van szoros kapcsolat a kritika és a bibliográfia között.

Végereedményben a modern bibliográfiai gyakorlatban három fő műfaj létezik: a lajstromozó, a szak- és az ajánló bibliográfia.

A szovjet bibliográfia elméletének vitája nem vezetett a kérdések végleges megoldásához. Ennek a cikknek sincsenek hasonló igényei. A vita haszna abban áll, hogy fokozta a bibliográfusok érdeklődését az elméleti kérdések iránt és közelebb vitt bennünket számos vitás kérdés megértéséhez. Nem kétséges azonban, hogy a vita eredményesebb lett volna, ha a főiskolai oktatószemélyzetten kívül a nagy könyvtárak bibliográfusai és más tudományágak képviselői is résztvettek volna benne. A szovjet bibliográfia széleskörű elméleti vitájának az OSzSzSzk Művelődésügyi Minisztériuma lehetett volna az igazi szervezője, de a kérdés iránt nem tanúsított érdeklődést.

Elegendő összehasonlítani a statisztikáról szóló vita szervezését

a bibliográfiai elmélet vitás kérdéseinek megtárgyalásával, hogy lássuk, milyen kézműipari módszerekkel folyik még nálunk a munka. K. V. Osztrovitjanov ezt írja "A statisztikai vita eredményei" c. cikkében: "A Szovjetunió Tudományos Akadémiája, a Központi Statisztikai Főigazgatóság és a Szovjetunió Felsőoktatási Minisztériuma a statisztika tárgyának és módszereinek megvizsgálására március 16. és 26. között tudományos értekezletet tartott. Az értekezletre 760 személyt hívtak meg. Köztük voltak Leningrad, Kiev, Minszk, Baku, Taskent, Tbiliszi, Riga, Jereván, Alma-Ata, Har'kov, Szverdlovsk és Irkutszk képviselői. A résztvevők többsége a statisztika elméleti és gyakorlati művelői közül került ki. Velük együtt jelen voltak közgazdászok, mérnökök, matematikusok, filozófusok és orvosok. Az értekezletet vita előzte meg a "Vesztnik Sztatisztiki" és a "Voproszú Ékonomiki" hasábjain a statisztika tárgyról és módszereiről. Vitaanyagként megküldték a résztvevőknek a "Teorija sztatisztiki" /A statisztika elmélete/ c. a Szovjetunió Központi Statisztikai Főigazgatóságának szerkesztésében szerzőkollektiva tollából megjelent könyvet, a Moszkvai Közgazdaságtudományi és Statisztikai Főiskola szerzőkollektívájának tankönyvtervezetét. Az értekezleten hatvanan szólaltak fel, huszan írásban küldték be felszólalásukat. A záróülésen 29 tagból álló bizottságot választottak a legkülönbözőbb nézetek képviselői közül, hogy az értekezlet eredményeit összegezzék. A bizottság megküldötte a határozati javaslat tervét a résztvevőknek módosítások bejegyzése céljából. A kapott megjegyzéseket beledolgozták a vitát összegező határozat szövegébe."

• A széleskörű statisztikai vita szervezési tapasztalatai példát adhatnának arra, miként kell megoldani vitás elméleti kérdéseket.

Csak a könyvtárosképző főiskolák, tudományos és közművelődési könyvtárak, a könyvkamarák, a Tudományos Tájékoztató Intézet és a legkülönbözőbb tudományágak képviselőinek szervezett kollektív erőfeszítései teszik lehetővé a szovjet bibliográfia vitás kérdéseinek helyes megoldását.

Eredeti cím: O nekoteruh teoreticeszkih voproszah szovetszkoj bibliografii.

Megjelent: Szovetszkaja Bibliografija, 1958. 50.sz. 3-14.lap.

OSzK.ford.sz.: 1977.